

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Ρόλοι

Νικήτας: Ο μεγάλος ήρωας του 1821

Μικρή κόρη(Σοφία): Η μικρή του κόρη που τρελάθηκε από την κατάσταση του πατέρα της

Γιάννης: Ο γιος του Νικήτα Σταματελόπουλου(Νικηταρά)

Αγγελίνα: Η γυναίκα του

Ρεγγίνα: Η μεγάλη κόρη του

Μικροπωλητής: Ένας πλανόδιος που γνωρίζει το Νικηταρά από παλιά

Λουστράκι: Ένα παιδί που έχει εργασία του το γυάλισμα των παπουτσιών

Απεσταλμένος: Από τη ρώσικη πρεσβεία

Γυναίκα: Μία γυναίκα που τραγουδά δημοτικά τραγούδια

Πράξη Α΄

Το επεισόδιο ξετυλίγεται στον Πειραιά (στο μουράγιο), έξω από το παράπηγμα το Σεπτέμβρη του 1841, όταν ο Νικηταράς αποφυλακίζεται από τις φυλακές της Αίγινας.

Κόρη Νικηταρά(Σοφία): Εσύ είσαι πατέρα; Εσύ ; Ο περιβόητος Τουρκοπέλεκας, ο Αρχάγγελος, ο φτεροπόδαρος Αχιλλέας, ο Τουρκοφάγος; Πού είναι το δαμασκηνό σπαθί σου; Κι η πάλα σου; Με αυτήν δεν εξόντωνες τους Περσιάνους σου; Σδρού Πατέρα! Μ' αυτό το σύνθημα δεν έπεφτες πάνω τους; Και κείνοι που σε βαφτίσανε με τόσους τίτλους τιμής, πού 'ντοι; Με αυτόν τον τρόπο έμελλε η πατρίδα να σε τιμήσει; Σέρνοντας σε από φυλακή σε φυλακή; Δεν μπορεί. Όχι... να 'σαι σύ ο πατέρας μου! Πού να στεγάσει αυτό το πειραιώτικο φτωχόσπιτο το μπόι σου, τα χέρια σου τα πελώρια, τη ματιά σου που ξεπερνάει τα όρη; Γιατί η ματιά αυτή τώρα θολώνει;

Ο Νικήτας χαμηλώνει το βλέμμα .

Κόρη(Σοφία): Όχι πατέρα σε σένα δεν αρμόζει η καταφρόνια. Να είδες! Οι λόφοι της Καστέλλας θα βροντοφωνάξουν πως ήσουν ο τελευταίος Έλληνας που κράτησε το ταμπουρί του. Ακόμα κι ο Μπραήμης θα παραδεχτεί ότι κράτησες το Μοριά ως το τέλος. Δε μπορεί...Αυτείνοι που σε χλεύασαν θα δουν το χαρτί που στείλατε στο κουβέρνο, εσύ κι ο Γύφτος, ο γιος της Καλόγριας, ο συγχωρεμένος ο Καραϊσκάκης. Εκεί δεν υπομνήσατε τα κατορθώματα σας, στην Αράχωβα; Γιατί πατέρα δεν μου απαντάς; Μόνο τον πόλεμο κουμαντάρεις; Η πατρίδα μ' αυτό σε πληρώνει;

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Νικήτας: Κόρη μου δε νογώ να μιλήσω...Άλλοι τα΄πανε για μένα.Γραμματικοί και βασιλιάδες.Μου δώσανε της τιμής ονόματα. Μα αυτείνοι(δείχνει τους παριστάμενους) μόνο απ΄τα τραγούδια του Τσοπανάκου και τα δημοτικά θα θυμούνται. Όσο για γρόσια, μην καρτεράτε τίποτις. Άλλωστε το ορκίστηκα σαν ο Ηλίας Χρυσοσπάθης στις 18 Οκτώβρη του 1817 με έμπασε στη Φιλική Εταιρεία: «Ορκίζομαι να μην ωφελώμαι κατ'ουδένα τρόπον από τα χρήματα της Εταιρείας, θεωρών αυτά ως ιερόν πράγμα και ενέχυρον ανήκον εις όλον το έθνος μου».

Προς το γιο του: Να! Πάρε το σπαθί που λιάνισε των Τουρκών τα καύκαλα, το ΄χα ποστειλει τότενες που κάνανε έρανο οι Υδραίοι για το Μεσολόγγι. Μου το πιστρέψανε με τούτο το χαρτί:(Δίνει το έγγραφο στο Γιάννη που το διαβάζει):

Γιάννης:«Εν μόνον πράγμα λυπούμεθα αδελφέ, τουτέστι νά ίδωμεν τό σπαθί του Νικήτα εις την Ύδραν. Τό οπλον τούτο ούχι 3.000 γρόσια αξίζει, άλλα είναι άνεκτίμητον. Πότε όμως; "Όταν είναι εις τάς χείρας σου, εις την ζώνην σου καί κατακόπτει τούς εχθρούς τής πατρίδος. ....

μή αφήσης ούτε ώραν

νά κοιμάται άχρηστος ένας τοιούτος θησαυρός, οστις μόνον' εις τάς χείρας σου γίνεται χρήσιμος. .. στοχασθήτε, ότι την πατρίδα αδικείτε καί υμάς αυτούς, όταν ακόμη τό αφήσετε άνεργον εις χείρας μας» Τω άποσταλμενω σας κυρ ίο) Νικολή Κωνσταντίνου ένεχειρίσαμεν τό σπαθίον σας, τό όποιον διά την σωτηρίαν τής πατρίδας και άφανισμόν των εχθρών μας παρακαλούμεν νά μην λείψει ποτέ από την δεξιάν σας ή από την ζωήν σας»

Γιάννης: Μα πατέρα είναι πολύ βαρύ για μένα. Νιώθω πολύ μικρός μπροστά σου!

Νικήτας: Γιε μου, ένα τέτοιο ,ξεκλήρισε ολόκληρη αρμάδα στα Δερβενάκια. Έγινε συνέχεια του χεριού μου. Επέμβαση μου ΄κανε γιατράκος για να τ΄ αποσπάσει. Μα ευχή και κατάρα σου δίνω μην το αμαυρώσεις με αδελφικό αίμα. Εγώ το ΄χα πει και στο γέρο του Μοριά να με στέλνει Περσιάνους μόνο να βαράω, τ΄ αδέλφια μου τους Έλληνες δεν μπορούσα... «Ορκίζομαι να μη μεταχειρισθώ ποτέ βίαν δια να συγνωρισθώ με κανένα συνάδελφον, προσέχων εξ εναντίας με την μεγαλυτέραν επιμέλειαν να μη λανθασθώ κατά τούτο, γινόμενος αίτιος ακολούθου τινός συμβάντος» ορκίστηκα στη Φιλική...Εγώ δεν ήθελα...μα ξέρεις...οι περιστάσεις με ανάγκασαν... Βλέπεις την κατάντια μου.

(Απευθυνόμενος προς την Αγγελίνα, τη γυναίκα του): Αγγελίνα έχεις κρατήσει την ταμπακέρα που σου ΄στειλα δώρο μετά τη μάχη με τους μπέηδες στο Αγιονόρι;

Αγγελίνα: Καπετάνιο μου, την έχω φυλάξει στο εικονοστάσι, μπροστά στο κόνισμα του Άη Νικήτα! Έχω φυλάξει ακόμα και το γράμμα που μου ΄στειλες. *(Ανοίγει το γράμμα, το φιλάει και το διαβάζει):* «Την στέλνω σέ σένα πού αγαπώ ύστερα απ΄ την Πατρίδα. Λάβε την για να με θυμάσαι»(Σταυροκοπιέται)Μεγάλη η χάρη του που σε λευτέρωσε ο Άη Νικήτας από τα χέρια των Μπαμπαρέζων!

Νικήτας: Λίγες μέρες, μετά του Τιμίου Σταυρού.18 Σεπτέμβρη δεν είναι; Ανέβηκα κι εγώ στο Γολγοθά. Όμως ήμουνα μαθημένος για ψηλές ράχες. Ας μην ήτανε ο στρατηγός Μακρυγιάννης να τους πομπέψει για την τόση αδικιά που μου κάνανε και θα΄ βλεπες πού θα βρισκόμουνα ακόμη. Ξέρεις τί έμαθα ότι ειπε στον Όθωνα, ε Αγγελίνα; «Δε βλέπεις τη δυστυχιά του Νικήτα, όπου είναι εις την Αίγιναν ρέστον και χωρίς μιστόν, λευτέρωσε τον,

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

ό,τι εγώ τον γνωρίζω πολύ καλά και ό,τι δεν ενέχεται σε ό,τι του είπαν. Ότι πάντα ήταν στο σπίτι μου, νύχτα και ημέρα κι ένα παρόμοιον δε μου είπεν».

Αγγελίνα: Ο στρατηγός Μακρυγιάννης πάντα είναι στις καρδιές. Ευτυχώς που τον υπολογίζουνε οι Μπαβαρέζοι.

Νικήτας: Αγγελίνα, τις θυγατέρες μου δεν πρόφτασα να προικίσω. Γρόσια δεν έχω, πάρεξ την τιμή του Αγώνα. Το χαρτουργείο στο Κεφαλάρι δεν άντεξε, κι ο Καποδίστριας ακόμη στον οποίο πίστεψα έκρινε ότι υπήρχαν άλλες προτεραιότητες για το ελληνικό κράτος. Ο βασιλεύς Όθων δε με συνέτρεξε για να τα κρατήσω...Εγώ είχα μάθει στα βουνά, οι πεδιάδες μ' αμπωθούνε

Αγγελίνα: Μη μου χολοπικραίνεσαι...Τώρα πια πατάς σε λεύτερη γη. Εκείνη που πρώτος και τελευταίος απ' όλους υποστήριξες για να φύγει του Τούρκου το ποδάρι

Γιάννης: Πατέρα λευτερώθηκες για να κατοικήσεις στα στερνά σου στα παλιά σου τα ταμπούρια που 'χες με το συχωρεμένο το γιο της καλόγριας τον Καραϊσκο, αυτό να σκέφτεσαι κι όχι τα φαρμάκια που σε ποτίσανε.

Νικήτας: Ας είν' αλαφρό το χώμα που τον σκεπάζει!

(προς την κόρη του Ρεγγίνα): Ρεγγίνα μου, πάρε τούτο το ματοκυάλι που μου χαρίσανε οι Ζακυθηνοί. Εγώ πια τυφλώθηκα. Να 'σαι τα μάτια που μου στέρησε το μπουντρούμι. Μα να το χαράξετε καλά στη μνήμη σας: Το σχολειό, το νοσοκομείο και το θέατρο φωτάνε τα σκοτάδια του σώματος και της ψυχής. Το 'γραψα και στο κουβέρνο για να γενούνε σα με κάνανε πολιτάρχη στ'Ανάπλι...το Δεκέμβρη του 1822. Εκείνοι όμως ήσαντε από τότενες τυφλοί.

Ρεγγίνα: Πατέρα η ευχή σου είναι γκόλφι(φυλαχτό), για μένα...Εδώ έχει θάλασσα. Θα βλέπω με αυτά τα πετράδια της και θα σου τα ιστορώ σα να τα βλέπεις.

Νικήτας (προς τη μικρή του κόρη Σοφία): Κι εσύ,κακόμαρο στερνοπαίδι μου, πάρε το ωρολόγιον που μου πέμψανε οι Ζακυθηνοί για να ρεγουλάρω εις τους πολέμους. Θα το χρειαστείς για να βάλεις φρένο στα θολωμένα μυαλά σου.

Μικρή κόρη: Ναι πατέρα! Μ' αυτό θα φέρω το χρόνο πίσω. Θα σε δω να αναμετριέσαι με το Μπραήμη και κείνος να κατεβάζει το βλέμμα...Θα σε αντικρύσω να ανεβαίνεις με ανεμόσκαλες το κάστρο του Αναπλιού για να κάνεις γιουρούσι ...Θα σε δω ξανά στο ταμπούρι του Άη Σώστη να στήνεις ενέδρα στο Δράμαλη...στο Μισολόγγι να πιάνεις τη ντάπια(προμαχώνα) του Ανανία και να εκεί στο νησάκι, τη Σταλίδα, στην Καστέλλα να σώζεις την τιμή των Ελλήνων στο στερνό σου Αγώνα να μείνει μαγιά και για τις γενιές που έρχονται...να δίνεις τον όρκο τον ιερό ...να...να...να σαν να ηχεί στα αυτιά μου ο όρκος που μου ιστορούσες.....

Ακούγεται **χορωδιακά** μέρος του όρκου των Φιλικών:

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

«Ορκίζομαι εις σε, ω ιερά, πλην τρισαθλία πατρίς, ορκίζομαι εις τους πολυχρονίους βασάνους Σου, ορκίζομαι εις τα πικρά δάκρυα, τα οποία τόσους αιώνας έχυσαν και χύνουν τα ταλαίπωρα τέκνα Σου, εις τα ίδια μου δάκρυα, χυνόμενα κατά ταύτην την στιγμήν, και εις την μέλλουσαν ελευθερίαν των ομογενών μου, ότι αφιερώνομαι όλως εις Σε. Εις το εξής Συ θέλεις είσαι η αιτία και ο σκοπός των διαλογισμών μου. Το όνομά Σου ο οδηγός των πράξεών μου και η ευτυχία Σου η ανταμοιβή των κόπων μου. Η θεία δικαιοσύνη ας εξαντλήση επάνω εις τη κεφαλήν μου όλους τους κεραυνούς της, το όνομά μου να είναι εις αποστροφήν, και το υποκείμενόν μου το αντικείμενον της κατάρας και του αναθέματος των Ομογενών μου, αν ίσως λησμονήσω εις μίαν στιγμήν τας δυστυχίας των και δεν εκπληρώσω το χρέος μου. Τέλος ο θάνατός μου ας είναι η άφευκτος τιμωρία του αμαρτήματός μου, δια να μη μολύνω την αγνότητα της Εταιρείας με την συμμετοχήν μου».

Η μικρή κόρη ξεσπάει σε αναφιλητά. Κάποιες γειτόνισσες θλιμμένες την απομακρύνουν.

Πράξη Β΄

Μερικά χρόνια αργότερα κι ενώ ο Νικηταράς έχει προσπαθήσει ανεπιτυχώς να ασχοληθεί με τη γεωργία στο Άργος.. Για τα χωράφια αυτά είχε υπερχρεωθεί και αδυνατούσε να πληρώσει το χρέος του. Η σκηνή ξετυλίγεται αρχικά έξω από το σπίτι.

Γιάννης:(προς τη μητέρα του): 'Ηρθε ένα γράμμα μητέρα!«Λαμβάνοντες υπ' όψιν την σωματικήν κατάστασιν του αποφυλακίσαντος Νικήτα Σταματελόπουλου, την αναπηρικήν κατάστασιν εις ήν ευρίσκηται, καθώς και τον πρότερον βίον του ορίζομεν σημείον επί των προπόδων του λόφου της Καστέλλας, όπως καθ'εκάστην Παρασκευήν προβή εις επαιτείαν. Εκ του Υπουργείου Στρατιωτικών»

Αγγελίνα: Μήπως παιδάκι μου, εδώ που φτάσαμε έχουμε κι άλλη λύση;

Ο Νικηταράς οδηγείται υποβασταζόμενος στη θέση της Ευαγγελίστριας

Ένας μικροπωλητής εμφανίζεται με την τάβλα πωλήσεων ανά χείρας ή με το εμπόρευμα στο γαιδουράκο του.

Μικροπωλητής(φωνάζοντας): Γκαζέτες! Σπαρματσέτα! Ταμπάκο!Υαλοι δια τας κυρίας που τις σπάνε, παρφουρμαρίσματα για μιζανπλί! Μανδήλες! Περιοδικά δια τας φιλομαθείς κυρίας!

Αφού πουλάει κάποια αντικείμενα πλησιάζει το Νικηταρά

Μικροπωλητής: Καλησπέρα καπετάνιο! Πάντα την ίδια ώρα, κάθε Παρασκευή. Αν δε σε ανταμώσω, πάει στράφι η βδομάδα!

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Νικήτας: Γεια σου Γιωργή! Πλάσε μου εκείνους τους στίχους που μου 'χες ψάλλει μαζί με άλλους εκείνη την Πρωτοχρονιά....μου θυμίζει τα βουνά της πατρίδας μου.

Μικροπωλητής:: Κι εγώ που νόμιζα Καπετάνιο ότι δεν θα 'θελες, μιας κι από τότες ήσουν άφραγκος για να μου δώσεις ρεγάλο. Θυμάσαι;

Νικήτας : Ξεχνιώνται αυτά ρε Γιώργαρε; Κάνε μου όμως τη χάρη. Για μια ακόμη φορά γρόσι δεν έχω να σου δώσω.

Ο μικροπωλητή: αρχίζει να τραγουδά:

Μικροπωλητής:

«Ανοίξτε το πουγγάκι σας το μαργαριταρένιο
κι απλώστε το χεράκι σας το μοσχοβολισμένο.
Κι αν είναι γρόσια δώστε μας κι αν είναι και παράδες»

«Αν είστε απ' τους πλούσιους, φλουριά να μη λυπάστε,
αν είστε απ' τους δεύτερους ξηντάρες και ζολόττες»

Ο Νικήτας συγκινείται

Νικήτας: Θυμάμαι, σαν ο μπάρπας μου ο γέρος του Μοριά ,μου 'δωσε παράδες για να σας δώσω.... με τη βροντερή του φωνή με περίπαιξε που δεν είχα να σας δώσω ρεγάλο λέγοντας μου: «Δε ντρέπεσαι άνηψιέ, να διακονεύης κοτζάμ καπετάνιος εκεί, μέ τόσες δόξες: Τί σοί στρατηγός είσαι σύ»;Κι εγώ ήθελα να αφανιστώ από προσώπου γης.

Μικροπωλητής: Και συ καπετάνιο τί απάντηση έδωσες στο γέρο του Μοριά;

Νικήτας:(Υψώνει περήφανα το βλέμμα): «Πραματευτής δεν είμαι, μπάρμπα. Τι είχε ή μοίρα μου να γίνω καπετάνιος, μα δε θέλω να κάνωπραμάτεια το καπετανιλίκι μου και να πλουταίνω»

Μικροπωλητής: Τι να πω που κι εγώ έγιναπραματευτής χωρίς παράδες; Μου φαίνεται πως έχουμε κάτι κοινό καπετάνιε: « Άδειες τσέπες»

Νικήτας: Και διαφορετικά χρέη Γιωργή...διαφορετικά χρέη.

Μικροπωλητής: Δεν έχω να σου γεμίσω τις τσέπες καπετάνιο, σου 'χω όμως ένα δώρο.

Νικήτας: Τί δώρο ωρέ; Δεν ξέρεις πως δαιμονίζομαι με τα δώρα, όπως και με τα παράσημα; Ο Τσοπανάκος μου τιτίβιζε τη φράση: «Φοβού τους Δαναούς και δώρα φέροντας»

Μικροπωλητής: Αυτό όμως θα σ' αρέσει καπετάνιε. Έχει σχέση και με το Τσοπανάκο σου – το στιχοπλόκο σου στις μάχες. Βγάζει ένα βιβλίο από τον κόρφο του και του το προσφέρει.

Νικήτας: Σα να με κοροϊδεύεις, μου μοιάζει Γιώργαρε. Δε βλέπεις ότι ακόμα κι αν ήξερα γράμματα, η ματιά μου με εμποδίζει;

Μικροπωλητής: Έχεις τα δικά μου μάτια καπετάνιε για να σε συντρέξουν. Παίρνει το βιβλίο και διαβάζει φωναχτά: « Άσματα πολεμιστήρια του υπέρ της Ανεξαρτησίας της Ελλάδος

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Αγώνος.....στιχουργηθέντα υπό του Παναγιώτου Τσοπανάκου Δημιτσανίτου...και εκδοθέντα υπό του Τυπογράφου Ν. Παπαδόπουλου του εκ Τριπόλεως....Εν Αθήναις Εκ της Τυπογραφίας Ν. Παπαδόπουλου, Οδός Εύχαρις ,αριθμός 15, 1838.»

Νικήτας συγκινημένος: Ας είν' ελαφρό το χώμα του Τσοπανάκου μου. Χάθηκε νωρίς, μα έστω κι αργά καταλάβανε την αξία που έχει το χαρτί. Εγώ δεν αξιώθηκα να συντηρήσω το χαρτουργείο...Ευτυχώς αξιωθήκανε άλλοι. Διάβασε μου ένα Γιωργή!

Μικροπωλητής:

Προτροπή εις Έλληνας
Πού η πρώτη προθυμία
Μας φωνάζει η Πατρίς
Μόνοι μας θα πολεμούμε
Δεν ειν' άλλοθεν ελπίς

.....
Ο Νικήτας κι ο Σταϊκος
για πατρίδα πολεμούν
βέβαια δε θησαυρίζουν
πρέπει να στεφανωθούν

.....
Δάφνης στέφανος τους πρέπει
να βαλθή εις κεφαλάς
να μη μας παραπονήται
η πατρίς μας η Ελλάς
Όχι και δεν τους τιμήστε
Ο θεός θα οργισθή
Κι εις τον Άρειον τον Πάγον
Ο καθένας θα κριθή

.....
Νικήτας: Ας είσαι καλά Γιωργή. Ευφράνθηκα λίγο πριν τα στερνά μου!

Πράξη Γ'

Ένας απεσταλμένος της Ρωσικής πρεσβείας πηγαίνει στη θέση που βρίσκεται ο Νικηταράς , στην περιοχή όπου αργότερα κτίστηκε η Ευαγγελίστρια του Πειραιά, έχει πληροφόρηση ότι εκεί ζητιανεύει. Το Λουστράκι ζητά να του γυαλίσει τα παπούτσια: '

Λουστράκι: Γεια σου κόντε μου! Να σου σινιάρω τα υποδήματα;

Απεσταλμένος: Και δεν το κάνεις; Δε μου λες λεβέντη μου.... Είν' αυτός ο Νικηταράς;

Ο μικρός αρχίζει να ξεσκονίζει

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Λουστράκι: Και βέβαια άρχοντά μου. Του κρατάω συχνά παρέα. Κι εγώ είμαι πρόσφυγας απ' την Κρήτη, την πατρίδα μου. Δε μ' αρέσει να τον ακούω να λέει πως η αψηφιά των Κρητικών προκάλεσε το επεισόδιο με τους Τούρκους που οδήγησε στο χαμό του Γιου της Καλόγριας, του Καραϊσκάκη, και μάλιστα παραμονές του Αγίου Γιωργιού βοήθειά μας στα 1827, αλλά τί ωφελεί; Αυτός μ' ορμηνεύει πάντα να κρατώ το θυμό μου. Σαν πάππο μου τον θεωρώ, μιας και τον έχω αφήσει πίσω. Μα τι σου τα λέω όλα αυτά; Εμένα μ' αρέσει να ακούω εκείνη την ιστορία με τον Παναγιώτη τον Κάλλα, το Τσοπανάκο, που 'τανε λέει μισός άνθρωπος-πάει να πει νάνος- τον ακολουθούσε στη μάχη και του τραγούδαγε σαν τον ποιητή Θεοσίτη στην Οδύσσεια...(σφυρίζει). Να σου πω ένα;

Απεσταλμένος: Και δε λες;

Λουστράκι: Του Λεωνίδα το σπαθί
Νικηταράς θα το φορεί
Τούρκος να το δει λιγώνει
Και το αίμα του παγώνει

Λες κόμη μου κι εγώ να γίνω σαν και 'κείνον;(Δείχνει προς το μέρος του Νικηταρά). Σάματις και κείνος δεν ξεκίνησε από σιδεράδικο; Σαν πρωτόδε τον πρωτοκλέφτη του Μοριά Ζαχαριά Μπαρμπιτσιώτη που τον περίπαιξε, πού να ξαναβάλει το σίδηρο στο αμόνι; Κι εμένανε με περιμένουν οι κορφές του Ψηλορείτη. Μη βλέπεις που η μοίρα μου μ' έφερε δω.

Απεσταλμένος: Σ' ευχαριστώ για τις υπηρεσίες. Πώς σε λένε;

Λουστράκι: Μανούσο Κουμπουράκη. Γίνομαι ήρωας με τέτοιο όνομα; Εκείνος(δείχνει το Νικηταρά)με φωνάζει Αφεντάκη.

Απεσταλμένος: Και γιατί αυτό;

Λουστράκι: Γιατί με θεωρεί αφεντικό του εαυτού μου και δεν έχω, λέει να δώσω λόγο σε κανέναν. Αλλά γεια σου αφεντικό! Έρχεται πλοίο στο λιμάνι και με περιμένει πολλή δουλειά.(Παίρνει την αμοιβή του και φεύγει)

Μία φτωχοντυμένη γυναίκα περνώντας από το σοκάκι σιγοτραγουδά ένα δημοτικό τραγούδι:

«Ποιος είναι κείνος πούρχεται στις Μαρμαρίας τον κάμπο,
Που 'χει τη σέλλα τη χρυσή και τ' άλογό του γρίβο;
— Κείνος ειν' ο Νικηταράς από τό Τουρκολέκα!
Φέρνει τους χίλιους Τσάμηδες, τους χίλιους Μοραΐτες
και χίλιους της Αρβανιτιάς τούς κάνει τρεις χιλιάδες.
Μέσα στους Μύλους τρώει ψωμί, στο Άργος μεσημέρι
και πάει και ρίχνει το όρδι κοντά στα Δερβενάκια

.....

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Να μή διψάς για αίματα, για τούρκικα κεφάλια;
Στο Δερβενάκι πέρασε και σύρε στ' Αγιονόρι,
πού ειν' ο τόπος δυνατός και τό κακό μπογάζι.
Εκεί νά πίνης αίματα, να φας Τούρκων κεφάλια
Πού ο Νικήτας πολεμάει μέ τέσσερες πασάδες.
Κι ο Δράμαλης εμίλησε και λέει του Νικήτα :
— Κάνε νισάφι Νικηταρά και πάψε τό σπαθί σου.
Και μή χαλάτε την Τουρκιά, τους μπέηδες, τους πασάδες

.....

Απεσταλμένος(σχολιάζοντας το τραγούδι) Α! στρατηγέ μου! Στη συνείδηση του λαού σου είσαι πάντα ο περήφανος Νικήτας

Ο απεσταλμένος βγάζει από την τσέπη του ένα χαρτί. Διαβάζει φωναχτά: Ας δω, στα χαρτιά μου, τη ζωή σου. "Εγεννήθηκα εις ένα χωριό Μεγάλη Αναστασίτσα (Αναστάσοβα) αποδώθε από του Μυστρά προς την Καλαμάτα. Ο προπάππος μου ήτον Προεστός και ο πατέρας μου έφυγε δεκαέξι χρόνων και επήγε με τα στρατεύματα τα Ρούσικα στην Πάρο και ήτον πολεμικός. Τον εσκότωσαν εις την Μονεμβασιά μαζί με έναν αδελφό και μ' εναν κουνιάδο μου. Από ένδεκα χρόνων, μαζί με τον πατέρα μου, έσερνα άρματα. Ετουφέκισα ένα Τούρκο στο Λεοντάρι."

Μονολογεί παρακολουθώντας από μακριά το Νικηταρά: «Αχ καπετάνιο μου! Ποιος να το φανταζότανε πως από το καπετανιλίκι του Μοριά θα κατέληγες ζητιάνος σε τούτο το καλντερίμι. Δε σου' πρεπε τέτοια τύχη. Κι ευτυχώς κάποιιο σαν τον Τερτσέτη που ήταν ο δικαστής σου πίστεψε σε σένα και σου 'γραψε τα απομνημονεύματα...για να θυμούνται οι νεότεροι και να παραδειγματίζονται. Θυμάμαι και την απολογία σου στη δίκη για την υποτιθέμενη συνομωσία σου κατά του βασιλιά Όθωνα. Σου καταλογίσανε ότι θα τον σκοτώνατε ή θα τον τυρρανούσατε για να αλλαξοπιστήσκει. Κι εσύ σαν στρατιωτικός αρχηγός της Φιλορθοδόξου Εταιρείας σύρθηκες σε μια άδικη δίκη. Να! "Έχω κρατήσει σε σημείωση μου τι απηλογήθης: «Ως πατριώτης άγωνισθείς υπέρ τής ελευθερίας τής πατρίδος καί έπιθυμών την σωτηρίαν καί των λοιπών ομογενών μου, έλαβον μέρος εις μίαν υπόθεσιν, σύμφωνον μέ τήν επιθυμίαν παντός Έλληνος. Τοιούτον ήτο τό αίσθημα μου»Κι όμως! Σε αποτάξανε από το στρατό, σε διώξανε από την Αθήνα, σε ξαποστείλανε στις φυλακές της Αίγινας. Με τα μπουντρούμια της Ακροναυπλίας, του Ναυαρίνου, της Αίγινας σε ανταμείψανε για τους Αγώνες σου για την Πατρίδα. Θυμάμαι που μου' χες αφηγηθεί πως στα Δερβενάκια είχες σώσει ένα τραυματισμένο Τούρκο που κράτησε φυλαχτό του λίγο από το μαλλί σου. Ακόμα κι ο Βούλγαρος ο Χατζηχρήστος σε ακολούθησε δημιουργώντας το ιππικό σου. Ακόμα κι Λουδοβίκος, ο πατέρας του Όθωνα κατάλαβε τη στενοχώρια σου σαν φόρεσες τη μπαβαρέζικη στολή στα 1836 και σε απάλλαξε από αυτήν... μόνο οι δικοί σου δεν καταλάβανε πως ήσουν, μ' αυτά τα πελώρια χέρια που τώρα ζητιανεύεις το δεξί χέρι του Κολοκοτρώνη στη μάχη. Πώς μπόρεσες καπετάνιο να υψώσεις τα χέρια για τα χρήματα που πάντα καταφρονούσες;

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

(Πλησιάζει το Νικηταρά)

Απεσταλμένος: Τι κάνετε στρατηγέ μου;

Νικηταράς: Απολαμβάνω την ελεύθερη πατρίδα! .

Απεσταλμένος: Μα εδώ την απολαμβάνετε καθισμένος στο δρόμο;

Νικηταράς: Η πατρίδα μου έχει χορηγήσει σύνταξη για να ζω καλά, αλλά εγώ έρχομαι εδώ για να παίρνω μια ιδέα πώς περνάει ο κόσμος.

Είδα ψες στον ύπνο μου τον κουμπάρο μου τον Καραϊσκάκη, το γιο της Καλόγριας και μου επανάλαβε αυτά που μου 'χε πει πριν από τη μάχη της Αθήνας εκεί στο στρατόπεδο της Ελευσίνας.

Απεσταλμένος: Και τι σου χε πει καπετάνιο;

Νικηταράς: «Ε! Αδελφέ Νικήτα, τώρα που σ' έχω κοντά μου σίγουρα θα κάνω τον Κιουτάγια να τα μαζέψει και να φύγει» κι όταν του 'πα πως κι η αφεντιά του θα κατάφερνε να διώξει μόνος του τους Περσιάνους, καθώς στιμάρω τον πολεμικό νου και την παλληκαριά του, μου απάντησε: «Ας είσαι καλά κουμπάρε. Έχω όμως ανάγκη άπ' την πάλα του Τουρκοφάγου! Αυτό τό κοκκαλιάρικα μακρύ χέρι του, πόσα δεν αξίζει!... Έλα όμως πού... Σουλιώτες- Μοραϊτες και Ρουμελιώτες θέλουν ο καθένας το δικό τους αρχηγό!» Δεν πρόλαβε να κάνει το γιουρούσι στην Αθήνα. Έφυγε τη μέρα της γιορτής του. Ο Άη Γιώργης τον προστάτεψε από το να δει το τρομακτικό ματοκύλισμα τόσων Ελλήνων στον Ανάτο στις 24 Απρίλη 1827...2000 κουφάρια Ελλήνων. Λες κύριε να είναι μαντάτο; Να θέλει δηλαδή να με πάρει μαζί του για να μη ζήσω άλλο αδελφοσκότωμα; Αλλά... ξεχάστηκα...τώρα έχουμε ειρήνη. Και εγώ με τι χέρι θα τον απαντήσω;

Απεσταλμένος: Δεν ξέρω στρατηγέ! Αυτό που ξέρω είναι πως μπορεί το ελληνικό κράτος όχι μόνο να μη σε αντάμειψε, μα και σε τιμώρησε σα να' σουνα λήσαταρχος., ήδη όμως ο λαός τραγουδά τα κατορθώματα σου, κι από στόμα σε στόμα θα μεταφέρει την ιστορία σου σα θρύλο.

Νικηταράς: Δεν ήθελα τιμές κύριε πρέσβη. Δικαιοσύνη θα 'θελα να χω σαν αυτή που μου 'δωσε ο δικαστής Πολυζωϊδης. Πλήρωσα το τίμημα σαν αστόχαστα του φώναξα στην πρώτη δίκη : «με την απόφασή σας πρόεδρε και με την ηρωική σας διαγωγή, μου πήρατε τις δάφνες των Δερβενακίων» Με ακούσανε κι οι Μπαβαρέζοι και το κυνήγι τους με τσάκισε. Αν ήξερα τι μου έμελλε θα προτιμούσα να χάσω τη ζωή μου στη μάχη, όχι όμως σαν το βόλι που βρήκε το γιο της καλόγριας.

Απεσταλμένος: Έμαθα όμως πως οι Βαυβαροί σε τιμήσανε με πολλά αξιώματα.

Νικήτας: Να τα κάνω τι κόντε μου; Βλέπεις τα αξιώματα δεν τρώγονται. ..Και το φτωχοκάλυβο μου βγάλανε στο σφυρί...Ευτυχώς, έδωσε το σπαθί μου για μια ακόμη φορά τη λύση. Πάρε να διαβάσεις, πως αντιμετώπισανε τις προσπάθειες να κρατήσω τους υδρόμυλους και το κτήμα στο Σερεμέτι, στο Άργος. Βλέπεις οι βασιλιάδες όποτε θέλουν σε ανεβάζουν και όποτε θέλουν σε φυλακίζουν.

Ο απεσταλμένος διαβάζει το έγγραφο:

«Νικηταράς έν Πειραιϊ»

Σεβαστή Στρογγυλού

Απεσταλμένος: «Μεγαλειότατε,..... Ηγωνίσθην, εξόδευσα, ότι εντίμως απελάμβανα, απεξήρανα τας γαίας αυτάς και εγεώργησα ικανόν μέρος αυτών, ενήργησα φυτείας, αυταί δε κατεστράφησαν εκ των ώδε ανωμαλιών,..... Μετά την σύστασιν του υποφορβείου, μου αφηρέθησαν αι γαίαι αυταί, μοι αφέθη όμως μέρος αυτών κατά το τοπογραφικόν σχέδιο του αρχηγού του πυροβολικού. Τούτο συνέβη μεταξύ των ετών 1836 και 1837. Έκτοτε ασχολούμαι με την βελτίωσιν της καλλιεργείας των οποίων μοι αφέθησαν γαιών, αλλά επέπρωτο ίσως καθ' ήν στιγμήν χαίρω τα αποτελέσματα της δικαιοσύνης της Υ.Μ. να ίδω να αφαιρούν από εμέ γη ως είρηται αφεθείσαν εις την κατοχήν μου γαίας Σερεμετίου, και να μάθω ότι ικανόν μέρος αυτών εξετέθη εις δημοπρασίαν»...Δηλαδή ...καπετάνιε μου, σα να λέμε σου πήραν όλη την περιουσία;

Νικήτας: ...και μη νομίζεις ότι είχα άλλη αντιμετώπιση από τη Βουλή και τη Γερουσία, όταν έκανα αναφορά. Δανείστηκα, όχι μόνο για τη συντήρηση της οικογένειάς μου, μα και για το στρατό μου...

Απεσταλμένος: Μην πικραίνεσαι στρατηγέ μου. Η ζωή σου έχει γίνει ήδη θρύλος στα τραγούδια του λαού. Κι εσύ ο ίδιος μόλις είπες πως απολαμβάνεις το τίμημα της λευτεριάς.

Νικήτας: Υγιαίνητε κύριε πρέσβη!

Απεσταλμένος: Πάντοτε εις τας επιθυμίας σας στρατηγέ μου!

Ο απεσταλμένος την ώρα που φεύγει κάνει τα'χατες ότι του πέφτει ένα πουγκί με φλουριά. Ο Νικήτας το αντιλαμβάνεται. Ψηλαφίζοντας, καταλαβαίνει το περιεχόμενο του και απευθύνεται στον απεσταλμένο.

Νικήτας: «Σου έπεσε το πουγκί σου. Πάρ'το για να μην το βρει κανείς και το χάσεις»
Στρεφόμενος προς το κοινό: «Αδελφοί η Ελλάς πάσχει και κινδυνεύει να χαθεί όχι βέβαια από τους εχθρούς της αλλά από την ασυμφωνία των τέκνων της» (Νικηταράς προς Κουντουριωταίους 22.12.1823).